

ASF - najczęściej zadawane pytania (FAQ)

Afrykański pomór świń - informacje ogólne

Czym jest afrykański pomór świń?

Afrykański pomór świń (African swine fever - ASF) to groźna, zakaźna i zaraźliwa choroba wirusowa świń domowych, świniodzików oraz dzików. W przypadku wystąpienia ASF w stadzie dochodzi do dużych spadków w produkcji: zakażenie przebiega powoli i obejmuje znaczny odsetek zwierząt w stadzie, przy czym śmiertelność zwierząt sięga nawet 100%. Ludzie nie są wrażliwi na zakażenie wirusem ASF, w związku z czym choroba ta nie stwarza zagrożenia dla ich zdrowia i życia.

Wystąpienie ASF skutkuje przede wszystkim narażeniem kraju na olbrzymie straty finansowe związane w pierwszej kolejności z kosztami związanymi ze zwalczaniem choroby w gospodarstwach gdzie zostanie stwierdzona (wiążącymi się m.in. z zabiciem zwierząt z zapowietrzonego stada i utylizacją ich zwłok, koniecznością przeprowadzenia oczyszczania i dezynfekcji oraz badań laboratoryjnych), jak również z drastycznym ograniczeniem możliwości sprzedaży i wywozu świń lub wieprzowiny zarówno w kraju jak i poza jego granice.

Bardzo ważną rolę w szybkim wykryciu i ostatecznie zwalczaniu ognisk ASF odgrywa szybka reakcja hodowców i lekarzy weterynarii opiekujących się stadem świń na pojawienie się objawów klinicznych (lub padnięć świń) oraz szybkie podjęcie przez służby weterynaryjne działań mających na celu potwierdzenie lub wykluczenie choroby.

Świnie zakażone wirusem afrykańskiego pomoru świń często wykazują objawy chorobowe podobne do objawów innych chorób (gorączka, wybroczyny, apatia, poronienia, w stadzie mogą wystąpić padnięcia bez innych wyraźnych objawów) - dlatego w przypadku najmniejszego podejrzenia (lub nawet domniemania możliwości wystąpienia ASF w stadzie, przede wszystkim na obszarach na których choroba występuje lub w sąsiedztwie tych obszarów) należy zgłosić podejrzenie ASF do właściwego powiatowego lekarza weterynarii celem umożliwienia pobrania próbek w kierunku wykluczenia ASF.

Czym jest wywołany afrykański pomór świń?

Chorobę nazywaną afrykańskim pomorem świń (ASF - z angielskiego „African swine fever”) wywołuje wirus afrykańskiego pomoru świń (ASFV).

Czy afrykański pomór świń zagraża ludziom?

NIE. Ludzie nie są wrażliwi na zakażenie wirusem ASF.

Czy afrykański pomór świń zagraża zwierzętom innym niż świnie, dziki i świniodziki?

NIE. Wszystkie inne gatunki zwierząt nie są wrażliwe na zakażenie wirusem ASF.

Kiedy i w jakich okolicznościach stwierdzono ASF w Polsce?

Afrykański pomór świń został stwierdzony w Polsce po raz pierwszy w historii w lutym 2014 r. (powiat sokólski, województwo podlaskie) - pierwsze przypadki ASF stwierdzono u dzików. Do sierpnia 2016 r. stwierdzono w sumie 111 przypadków ASF u dzików - wszystkie dziki, u których stwierdzono ASF zostały znalezione padłe lub zostały odstrzelone w województwie podlaskim w odległości nie przekraczającej ok. 30 km od granicy polsko-białoruskiej.

Ponadto, stwierdzono 18 ognisk ASF u świń - 14 w województwie podlaskim, 3 w województwie lubelskim i 1 w województwie mazowieckim (wg danych na 30.08.2016 r.).

Afrykański pomór świń - działania

Jakie działania podejmuje się przy stwierdzeniu ASF u świń?

Wystąpienie afrykańskiego pomoru świń u świń w gospodarstwie (ognisko ASF) wiąże się z koniecznością podjęcia przez Inspekcję Weterynaryjną stanowczych działań celem jak najszybszej likwidacji tego ogniska oraz prowadzenia działań mających na celu ustalenie źródła choroby oraz czy nie doszło do przeniesienia choroby do innych gospodarstw (lub innych podmiotów, np. rzeźni). Działania te określone są w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie zwalczania afrykańskiego pomoru świń. Na tej podstawie, w przypadku stwierdzenia ogniska ASF podejmowane są m.in. następujące czynności prowadzone pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej:

- wszystkie świny w gospodarstwie, w którym stwierdzono ASF muszą zostać niezwłocznie zabite, a ich zwłoki zniszczone;
- zniszczeniu podlegają również obecne w gospodarstwie wszelkie produkty pozyskane od świń, wszelkie przedmioty i substancje (w tym pasze), które mogły zostać skażone wirusem ASF, a nie mogą zostać odkażone;
- gospodarstwo, w którym stwierdzono ASF podlega oczyszczaniu i dezynfekcji przy użyciu odpowiednich preparatów biobójczych, które wykazują działanie unieszkodliwiające w stosunku do wirusa ASF;
- po zakończeniu wszelkich niezbędnych działań musi minąć odpowiednio długi okres, zanim w gospodarstwie ponownie będą mogły być umieszczone pierwsze świny (co najmniej 40 dni od dnia zakończenia oczyszczania i dezynfekcji);
- wokół ogniska ASF wyznacza się obszar zapowietrzony (o promieniu co najmniej 3 km) i obszar zagrożony (sięgający co najmniej 7 km poza obszar zapowietrzony); w obszarach tych obowiązują stosowne nakazy, zakazy i ograniczenia (przede wszystkim w odniesieniu do możliwości przemieszczania świń) połączone z nadzorem nad stanem zdrowia świń w tych obszarach.

Jakie ograniczenia stosowane są w obszarze zapowietrzonym (min 3 km) i zagrożonym (min 7 km) obowiązujących wokół gospodarstwa, w którym wystąpiła choroba?

Restrykcje dotyczą głównie przemieszczania świń z i do gospodarstw znajdujących się w tych obszarach. Jeżeli gospodarstwo utrzymujące świny położone jest w obszarze zapowietrzonym lub zagrożonym, wyznaczonym w związku z wystąpieniem ogniska ASF (obszary wymienione w rozporządzeniach powiatowego lekarza weterynarii lub Wojewody), obowiązuje bezwzględny zakaz wyprowadzania świń z tego gospodarstwa przez okres:

- 40 dni - w obszarze zapowietrzonym,
- 30 dni - w obszarze zagrożonym.

Po odpowiednio 40 i 30 dniach należy zgłosić się do powiatowego lekarza weterynarii w celu uzyskania pozwolenia na przemieszczenie zwierząt z gospodarstwa.

Szczegółowe informacje o możliwości przemieszczenia świń z gospodarstw położonych na obszarze zapowietrzonym i zagrożonym można uzyskać u powiatowego lekarza weterynarii - organ ten jest uprawniony do skrócenia powyższych okresów odpowiednio do 30 dni dla obszaru zapowietrzonego i 20 dni dla obszaru zagrożonego.

Wszyscy hodowcy, u których wystąpiło ognisko ASF, spełniający wymagania weterynaryjne w tym z zakresu identyfikacji i rejestracji świń otrzymują należne im odszkodowanie za straty poniesione w

związku z działaniami Inspekcji Weterynaryjnej (odszkodowanie należne jest m.in. za świnie zabite z nakazu Inspekcji Weterynaryjnej oraz za zniszczone pasze lub sprzęt).

Co można zrobić, by zapobiec rozprzestrzenianiu ASF?

Każdy z nas (w tym zwłaszcza hodowcy świń) ma możliwość ograniczać ryzyko rozprzestrzeniania się ASF, poprzez przestrzeganie stosownych zakazów i nakazów ustanowionych w prawodawstwie oraz postępując zgodnie z poniższymi wskazaniem.

Hodowcy:

Przede wszystkim, aby ograniczyć ryzyko zakażenia świń wirusem ASF, w gospodarstwach, w których utrzymywane są świnie, powinny być wdrożone wszystkie podstawowe zasady zabezpieczenia miejsc utrzymywania zwierząt (bioasekuracja), w tym zwłaszcza:

- **nie skarmianie zwierząt paszą niewiadomego pochodzenia ani produktami (w tym resztkami, zlewkami) pochodzenia zwierzęcego;**
- **nie zakupywanie świń z niewiadomego źródła czyli nieoznakowanych i bez świadectwa weterynaryjnego;**
- zastosowanie mat dezynfekcyjnych na wjazdach i wyjazdach do gospodarstw i przed wejściami do budynków inwentarskich;
- zabezpieczenie przed dostępem zwierząt dzikich do budynków inwentarskich, magazynów pasz oraz miejsc przechowywania ściółki;
- ograniczanie dostępu osób postronnych do zwierząt;
- zachowanie podstawowych zasad higieny - odkażanie rąk i obuwia, stosowanie odzieży ochronnej;
- nie uczestniczenie w polowaniach na 72 godziny przed wejściem do chlewni, niewnoszenia do gospodarstw części dzików itd.;
- nie pożyczanie sprzętów, nie zatrudnianie do obsługi osób, które hodują świnie, itp.

W przypadku stwierdzenia w stadzie świń niepokojących objawów chorobowych lub padnięć świń, każdy hodowca powinien przekazać tę informację do powiatowego lekarza weterynarii bezpośrednio albo za pośrednictwem lekarza weterynarii opiekującego się gospodarstwem lub właściwego miejscowo organu samorządu terytorialnego (wójta, burmistrza, prezydenta miasta). Objawy afrykańskiego pomoru świń mogą być niespecyficzne, podobne do innych chorób lub zatruc, mogą być różne w różnych stadach i mieć następujący obraz (objawy, które zawsze powinny zaniepokoić hodowcę):

- ASF w stadzie świń może niekiedy objawić się jedynie nagłymi padnięciami świń, bez innych objawów towarzyszących;
- często spotykane objawy to: wzrost wewnętrznej ciepłoty ciała do (40,5-42°C), któremu mogą nie towarzyszyć inne symptomy (gorączkujące świnie mają czasem zachowany apetyt, poruszają się na ogół normalnie);
- do gorączki mogą dołączyć inne objawy kliniczne: sinica skóry uszu, brzucha i boków ciała, drobne, lecz liczne wybroczyny w skórze, zaczerwienienie skóry widoczne zwłaszcza na końcach uszu, ogona i kończynach, duszność, pienisty wypływ z nosa, wypływ z worka spojówkowego, biegunka - często z domieszką krwi, wymioty oraz niedowład zadu, objawy nerwowe w postaci podniecenia, drgawek mięśni i skurczów kloniczno-tonicznych, ronienia u prośnych macior;
- niekiedy gorączce mogą towarzyszyć posmutnienie, utrata apetytu, szybkie i trudne oddychanie oraz zaleganie wydalin z nosa i oczu, wymioty, zaparcia, krwista biegunka, przed śmiercią może nastąpić śpiączka, która pojawia się jeden do siedmiu dni po wystąpieniu pierwszych objawów klinicznych.

Objawy ASF są dodatkowo opisane w materiałach informacyjnych dostępnych na [stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii](#).

W przypadku stwierdzenia padnięć trzody chlewnej w gospodarstwach zlokalizowanych w województwach

podlaskim, lubelskim oraz mazowieckim, właściciele zwierząt powinni natychmiast poinformować o tym fakcie właściwego powiatowego lekarza weterynarii.

Padłej trzody chlewnej bezwzględnie nie należy zakopywać - działanie takie jest surowo zakazane przepisami prawa (za złamanie zakazu grożą sankcje karne o znacznej wysokości). Ponadto, padnięcia świń mogą być pierwszym objawem wystąpienia ASF w gospodarstwie - tylko szybkie zgłoszenie padnięć w celu wykluczenia ASF przez powiatowego lekarza weterynarii zapewnia szybką likwidację choroby!

Należy zaznaczyć, że hodowcy nie ponoszą kosztów związanych z przekazywaniem padłych zwierząt do utylizacji, ponieważ w Polsce funkcjonuje specjalny system dopłat z budżetu państwa dla zakładów utylizacyjnych odbierających od rolników padłe zwierzęta. Za realizację systemu dopłat do unieszkodliwiania padłych zwierząt odpowiada Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Na stronie internetowej Agencji pod linkiem <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-krajowa/dofinansowanie-kosztow-utylizacji-padlych-zwierzat-gospodarskich.html> dostępny jest wykaz zakładów utylizacyjnych prowadzących przedmiotową działalność w poszczególnych województwach oraz dane kontaktowe tych przedsiębiorstw.

Ponadto:

Należy unikać kontaktu z padłymi świniami. Każdy fakt znalezienia padłej świni należy zgłosić do powiatowego lekarza weterynarii bezpośrednio albo za pośrednictwem lekarza weterynarii opiekującego się gospodarstwem lub właściwego miejscowo organu samorządu terytorialnego (wójta, burmistrza, prezydenta miasta). W celu uniknięcia przeniesienia na inne zwierzęta w sposób mechaniczny czynników zakaźnych wywołujących różne choroby, nie tylko ASF, należy przestrzegać podstawowych zasad ostrożności i higieny, w tym szczególnie:

- nie pozwolić domowym zwierzętom na kontakt z padłymi świniami i dzikami,
- w przypadku kontaktu z padłą swinia lub dzikiem należy jak najszybciej umyć ręce lub zdezynfekować środkiem na bazie alkoholu oraz oczyścić i zdezynfekować obuwie,
- osoby postronne (tzn. osoby nie zajmujące się zawodowo zwierzętami lub leczeniem zwierząt w danym gospodarstwie), nie powinny wchodzić - zwłaszcza po kontakcie z padłą swinia lub dzikiem - do budynków inwentarskich w gospodarstwach, w których utrzymywane są świny; należy stosować się ściśle do zaleceń służb weterynaryjnych na danym terenie.

Ponadto osoby, które wyjeżdżają poza terytorium Unii Europejskiej (wyjazdy zagraniczne do państw trzecich nienależących do UE) muszą pamiętać, że nie wolno przywozić z państw nie będących członkami UE żadnej żywności pochodzenia zwierzęcego za wyjątkiem specjalnych produktów dietetycznych przeznaczonych na użytek własny lub małych dzieci.